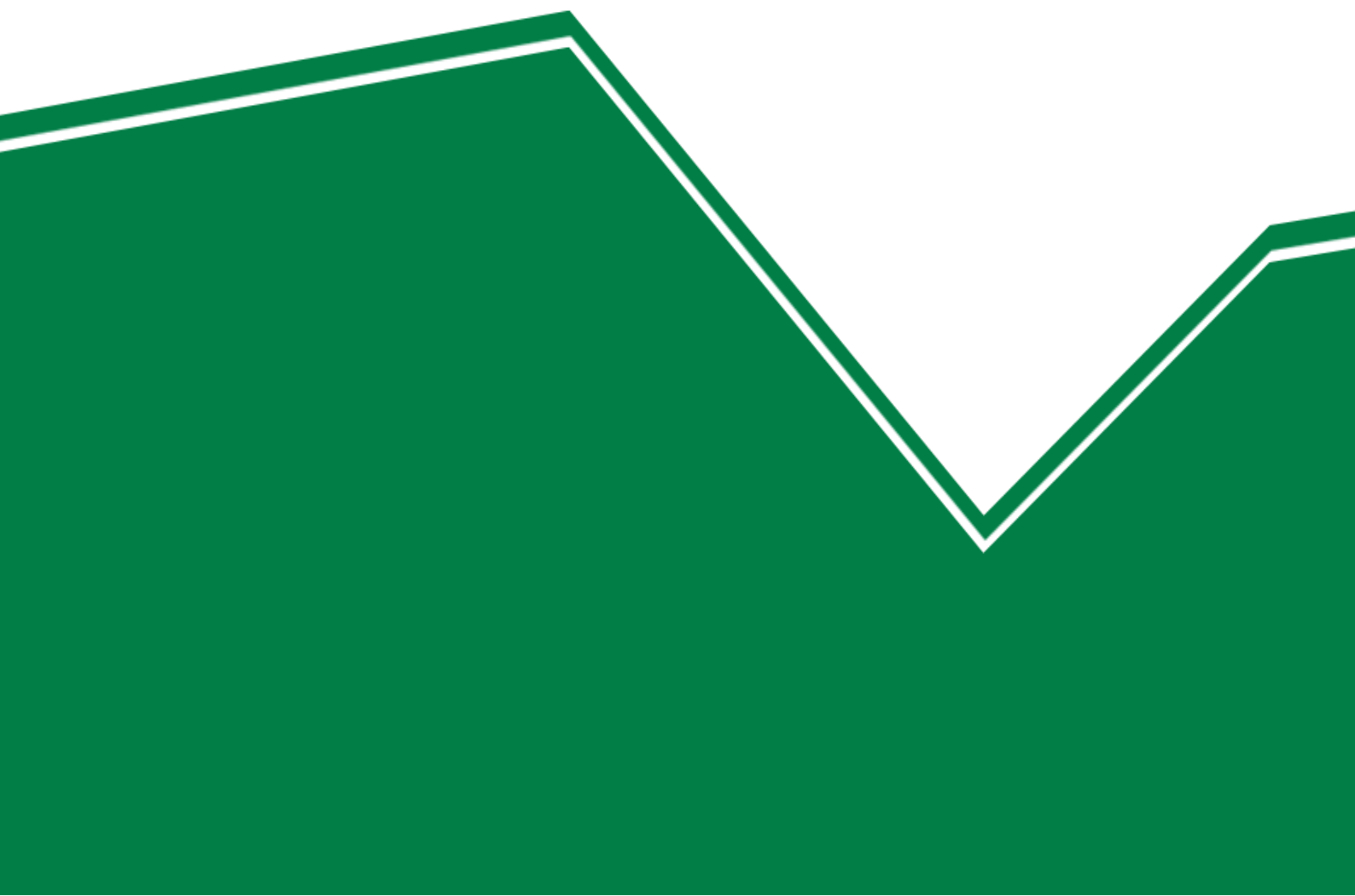

Zelena politika

Zavoda za turizem Šaleške doline

Praktične usmeritve za trajnostno upravljanje destinacije

Vsebina

1. UVOD – NAŠA ZAVEZA	3
2. STRATEŠKI OKVIR	4
3. DESTINACIJSKI MANAGEMENT	5
3.1 Delovna skupina za razvoj turizma Šaleške	6
3.2 Upravljanje turističnega obiska in nosilne zmogljivosti	6
3.2.1 Izvajanje ukrepov	7
3.3. Upravljanje nastanitvenih kapacitet	8
4. NARAVA IN KRAJINA	10
5. UPRAVLJANJE OBJEKTOV	11
5.1 Vila Bianca – zgled trajnostnega upravljanja (Green Key)	12
5.2 Vista – park z razgledom	13
5.3 Velenjska plaža	14
6. ZELENA IN ZDRAVA PISARNA, PRIJAZNA SLOVENIJI	16
6.1 Zeleno javno naročanje	17
7. TRAJNOSTNA MOBILNOST	17
8. RABA ENERGIJE, VODE IN SUROVIN	19
10. OGLJIČNI ODTIS	21
11. KULTURA, TRADICIJA IN LOKALNA GASTRONOMIJA	22
12. DRUŽBENA KLIMA IN ZAPOSLENI	25
13. POSLOVANJE TURISTIČNIH PODJETIJ IN KOMUNIKACIJA	26
13.1 Podpora lokalnemu podjetništvu, kratkim dobavnim verigam in lokalnim izdelkom	27
14. SPREMLJANJE IN IZBOLJŠEVANJE	29
15. DOSEŽKI	30
16. ZAKLJUČEK	31

1. UVOD – NAŠA ZAVEZA

Turizem, ki pušča sledi v srcih – ne v naravi.

»Trajnostni turizem je turizem, ki prevzema odgovornost za svoje trenutne in prihodnje ekonomske, družbene in okoljske vplive, pri čemer se osredotoča na potrebe obiskovalcev, turistične industrije, okolja in lokalnih skupnosti.« (UNWTO) Smo del zgodbe **Slovenia Green**, prejemniki priznanja **European Green Leaf 2024**, del mreže **100 podnebno nevtralnih in pametnih mest**, glasniki trajnostnih sprememb v srcu Šaleške doline. Zavod za turizem Šaleške doline (ZTŠD) vodi destinacijo v smeri kakovosti, odgovornosti in ravnovesja med ljudmi, naravo in prihodnostjo. V praksi Zelena politika zaposlene usmerja, da delujejo kot zeleni ambasadorji – pri svojem delu, pri organizaciji doživetij in dogodkov, pri odnosu z obiskovalci, lokalnimi skupnostmi in ponudniki. Dokument je živ okvir, ki se redno nadgrajuje glede na razvoj destinacije, izkušnje iz prakse in trajnostne cilje.

Zelena politika je praktični vodnik za vse zaposlene, da postanejo zeleni ambasadorji:

- v pisarni,
- na terenu,
- pri organizaciji dogodkov,
- pri komunikaciji z obiskovalci,
- pri sodelovanju s ponudniki in lokalno skupnostjo.

Temeljne vrednote:

- **Spoštovanje:** do ljudi, narave in kulturne dediščine,
- **Odgovornost:** do okolja, skupnosti in trajnostnega razvoja,
- **Sodelovanje:** z zaposlenimi, ponudniki, prebivalci in obiskovalci,
- **Inovativnost:** pri razvoju trajnostnih rešitev in zelenih doživetij,
- **Srčnost:** ustvarjanje prijetnih in avtentičnih doživetij.

Naš cilj: Ustvarjati doživetja, ki puščajo sledi v srcih – ne v naravi.

Kako delujemo v praksi:

- vedno ravnamo transparentno, spoštljivo in odgovorno — do sodelavcev, partnerjev in obiskovalcev;
- vsaka odločitev preveri tri vidike: **okolje – družba – gospodarstvo**;
- pri delovnih procesih vedno izberemo okolju prijazno možnost: manj papirja – več v digitalni obliki, npr. katalogi ali tisk na ekološki papir, manj poti, manj odpadkov;
- pri naročilih upoštevamo **zelena javna naročila**: lokalno, nizkoogljično, trajno, popravljivo;
- vsak zaposleni je **zeleni ambasador Velenja** — naše vrednote nosimo navznoter in navzven;
- partnerje spodbujamo k certificiranju in zelenim praksam;
- izvajamo projekte, ki krepijo okoljske, družbene in kulturne vrednote.

2. STRATEŠKI OKVIR

Zelena politika ZTŠD temelji na nacionalnih, lokalnih in evropskih dokumentih ter smernicah:

Dokument	Ključni cilji	Povezava z delom ZTŠD
Lokalni »Etični kodeks v turizmu«	Odgovorno ravnanje vseh deležnikov	Smernice za ponudnike in obiskovalce
Kodeks za trajnostno naravnane turistične vodnike	Etično in trajnostno vodenje	Zelena turistična vodenja, lokalni vodniki Velenja
Zakon o varstvu okolja (ZVO-2)	Preprečevanje onesnaževanja, krožno gospodarstvo	Zelena javna naročila, Zero Waste prireditve
Zakon o spodbujanju razvoja turizma	Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega turizma	Načrtovanje projektov, pridobivanje EU sredstev
Občinski program varstva okolja 2021–2025	Ohranjanje narave in kakovosti življenja	Razvoj destinacijskih ukrepov
Zakon o gostinstvu (ZGos-1)	Okoljsko odgovorno izvajanje gostinstva	Upravljanje kapacitet, zelena nabava
Strategija razvoja in trženja turizma Velenje–Šoštanj 2022– 2027	Butična, zelena, doživljajska destinacija	Razvoj produktov in trajnostnih dogodkov
SECAP – Akcijski načrt za trajnostno energijo in podnebje	Zmanjšanje emisij CO ₂ , odpornost na podnebne spremembe	Energetske prenove in zelene prakse
Krizni načrt za turizem destinacije Velenje	Krizno upravljanje	Odpornost destinacije, odzivni tim »prvih 60 minut«
Zelena shema slovenskega turizma (Slovenia Green)	Nacionalni program trajnosti	Merjenje napredka, komunikacija trajnosti
TUS – Trajnostna urbana strategija MOV	Zelena infrastruktura, kakovost zraka, trajnostna mobilnost	Načrtovanje prostora, varovanje narave in zraka
Strategija ravnanja z odpadki MOV do 2030	Zmanjšanje odpadkov, ponovna uporaba, Zero Waste	Sistematično ločevanje, sodelovanje s CPU Velenje

Učinek:

- povezovanje vseh razvojnih dokumentov v skupno vizijo zelene, odporne in vključujoče destinacije.

3. DESTINACIJSKI MANAGEMENT

Pri načrtovanju in izvajanju destinacijskih aktivnosti upoštevamo načela varnega, odgovornega in trajnostnega turizma. Po potrebi uvajamo prilagoditve za zmanjševanje tveganj (npr. usmerjanje obiskovalcev, prilagoditev programov, okrepljena komunikacija). Upoštevamo etična načela v turizmu in jih prenašamo v prakso pri delu z obiskovalci, ponudniki in lokalnimi vodniki. Spodbujamo dosledno, prijazno in vključujoče ravnanje vseh, ki soustvarjajo izkušnjo destinacije.

Letno pripravimo kratek akcijski načrt destinacijskega managementa (ključne naloge, nosilci, roki). Napredek spremljamo z internimi pregledi in letnim poročanjem v okviru sistema Slovenia Green. Rezultate in dosežke komuniciramo pregledno in razumljivo javnosti.

Geslo: »Sodelovanje za zeleno prihodnost.«

Naša zaveza: Izvajamo celosten management destinacije, ki vključuje vse deležnike: zaposlene, ponudnike, prebivalce in obiskovalce.

Kako delamo interno:

- izvajamo **Krizni načrt za turizem** in vzpostavitev odzivnega tima "prvih 60 minut";
- spremljamo kazalnike **Slovenia Green Destination** in letno poročamo;
- spremljamo kazalnike **Strategije razvoja in trženja turizma v Velenju in Šoštanju**;
- upravljamo blagovno znamko Velenje – trajnostna destinacija z dosledno zeleno komunikacijo;
- sistematično spremljamo porabo virov in digitalizacija procesov.

Kako delamo navzven:

- vključujemo deležnike (mesečni sestanki, javne razprave, ankete, doživetja, spominki);
- podpiramo lokalne ponudnike pri uvajanju trajnostnih rešitev;
- izvajamo kampanje za prebivalce (ozaveščanje, delavnice, zelene iniciative);
- gradimo partnerstva s projekti (EU, MGRT, LAS).

Učinki:

- priznanje Slovenia Green Destination Gold,
- priznanje Zeleni ključ za Vilo Bianco,
- Zlata medalja Entente Florale 2024,
- 88 % zadovoljnih obiskovalcev,
- 96 % izpolnjenih pričakovanj.

3.1 Delovna skupina za razvoj turizma Šaleške

Kako delamo interno:

- vzpostavljena je posvetovalna delovna skupina ključnih deležnikov, ki delujejo na področju razvoja turizma: terme, muzeji, hoteli, gostinstvo, turistične kmetije, turistična društva, ključna podjetja, javni zavodi, občine ...;
- namen skupine je usklajevanje aktivnosti, obveščanje o načrtih in spremljanje implementacije strategije ter pravočasno reševanje konfliktov prostora, prometa in sezonskih obremenitev;
- sestanki tri- do štirikrat letno, zapisniki in dogovorjeni ukrepi z nosilci in roki;
- srečanja na strokovnih dogodkih zavoda;
- izobraževanja za deležnike.

Kako delamo navzven:

- vključujemo deležnike, mesečni sestanki, javne razprave, ankete, doživetja, spominki: Aktivna turistična društva na destinaciji (npr. TD Šalek, TD Vinska Gora, TD Šentilj pri Velenju, Revivas Škale, Turistična zveza Velenje, ...); javni zavodi (Muzej Velenje, Športna zveza Velenje, Mladinski center Velenje, Festival Velenje, Knjižnica Velenje, ..); nastanitve (Hotel Paka, Hotel Razgoršek, Camp Velenje, ..); Gostinski ponudniki (Sovita catering, Bistro Bianca, Havana bar, Vista bar, Wunder Beach bar ...); Mestna občina Velenje, Občina Šoštanj, Občina Šmartno ob Paki; ponudniki na podeželju (npr. Čebelarstvo Čanč, Šili testenine, Turistična kmetija Apat, Turistična kmetija Karničnik, Ekološka kmetija Potočnik Poprask ...); lokalni turistični vodniki Šaleške doline ...;
- podpiramo lokalne ponudnike pri uvajanju trajnostnih rešitev;
- izvajamo kampanje za prebivalce, ozaveščanje, delavnice, zelene iniciative;
- gradimo partnerstva s projekti, EU, MGRT, LAS.

Učinki:

- priznanje Slovenia Green Destination Gold,
- zlata medalja Entente Florale 2024,
- 88 % zadovoljnih obiskovalcev,
- 96 % izpolnjenih pričakovanj.

3.2 Upravljanje turističnega obiska in nosilne zmogljivosti

Destinacija Šaleška ima vzpostavljen sistem upravljanja turističnega obiska, s katerim aktivno vpliva na prostorsko in časovno razporeditev turističnega obiska. Namen sistema je razbremenitev najbolj obremenjenih območij (Velenjska plaža) in obdobj (junij–avgust), zagotavljanje kakovostne izkušnje obiskovalcev ter pozitivni učinki za lokalno skupnost, okolje, gospodarstvo in kulturno dediščino.

Geslo: »Doživetja za vse — ne na račun narave.«

Naša zaveza: Uravnavamo obisk in izvajamo ukrepe, ki varujejo naravo, lokalno skupnost in kakovost izkušnje. V sezoni preusmerjamo tokove, varujemo občutljiva območja in zagotavljamo varno ter odgovorno rabo jezer in plaž.

Kako delamo interno:

- pri načrtovanju projektov vedno preverimo vpliv na naravo in lokalno skupnost;
- uporabljamo podatke o obiskih, sezonskih obremenitvah in odzivu prebivalcev;
- organizacijo dogodkov prilagajamo omejitvam prostora in ranljivim območjem;
- vključujemo krizni načrt turizma in odzivni tim za situacije preobremenjenosti.

Kako delamo navzven:

- usmerjamo obiskovalce iz najbolj obremenjenih točk (poleti predvsem Velenjska plaža) na druge točke v mestu in okolici.;
- upravljamo jezera – izvajamo plovni in obalni red ter nadzor nad uporabo plovil;
- komuniciramo odgovorno vedenje – jasne table, digitalne smernice, navodila vodnikom;
- s ponudniki usklajujemo trajnostno uporabo prostora (programi, urniki, promet);
- letno preverjamo zadovoljstvo prebivalcev, obiskovalcev in turističnega gospodarstva in uvajamo ukrepe na podlagi predlogov iz anket.

Učinki:

- manjša obremenitev narave v visoki sezoni,
- varnejša raba jezer in obal,
- izboljšano zadovoljstvo prebivalcev,
- bolj enakomerna prostorska razpršenost obiskov.

Kazalniki spremljanja:

(Merimo letno in primerjamo napredek.)

- gostota obiskovalcev na Velenjski plaži v sezoni (dnevni monitoring),
- število kršitev obalnega in plovbnega reda,
- zadovoljstvo prebivalcev in obiskovalcev,
- vpliv na naravne parametre jezer (voda, habitat).

3.2.1 Izvajanje ukrepov

Geografska razpršitev:

- razvoj in promocija doživetij zunaj osrednjih turističnih točk (npr. Čarobno podeželje, tematske, učne in pešpoti na podeželju, kolesarski turistični produkti, lokalne domačije, tematska turna vodenja ...),
- promocija manj znanih kotičkov destinacije preko spletne platforme VisitSaleska,
- povezovanje naravne, kulturne in industrijske dediščine v turistične produkte.

Časovna razpršitev:

- razvoj in promocija doživetij izven glavne poletne sezone (npr. mestna in podeželska doživetja, družinski paketi v času jesenskih, zimskih in prvomajskih počitnic; aktivna doživetja kot spremljevalni program večjih dogodkov; drsališče, zimsko doživetje s progo za tek na smučeh in sankališčem ...),
- organizacija dogodkov in programov v pred in posezonskih obdobjih (npr. Pikin festival s Pikinim paketom, Martinovanje, kulinarčni dogodki, Čarobni december ...),
- prilagajanje komunikacije in promocije glede na sezonske obremenitve (npr. sporočila za javnost, objave na spletnih straneh in socialnih omrežjih, promocija na sejnih, sodelovanje z mediji ...).

Digitalna orodja kot orodje razpršitve:

- digitalizacija turistične ponudbe (digitalne vsebine, tematske zgodbe, QR-kode – Mestna zakladnica, VR izkušnja, video posnetki kulturne dediščine ...),
- e-boni Velenja kot spodbuda za razpršitev obiska in uporabo različnih ponudnikov,
- usmerjanje obiskovalcev preko spletnih vsebin in digitalnih kanalov.

Fizična usmeritev in signalizacija:

- vzpostavljena in posodobljena turistična signalizacija, informativne table in usmerjevalne oznake, ki obiskovalce vodijo do različnih točk v destinaciji ter jih odvrčajo od koncentracije obiska na posameznih najbolj obremenjenih območjih (npr. muzeji, učne poti, TIC ...);
- informativne table in interpretativne vsebine na ključnih lokacijah, ki obiskovalce ozaveščajo o odgovornem vedenju, varovanju narave ter možnostih alternativnih obiskov in doživetij (npr. digitalna tabla na Velenjski plaži, v mestnem središču; obalni red z vedenjskimi napotki ipd.);
- uporaba fizične signalizacije v kombinaciji z digitalnimi vsebinami (QR-kode, povezave na spletne vsebine), kar omogoča sprotno in prilagodljivo usmerjanje obiska glede na sezono in obremenitve.

3.3. Upravljanje nastanitvenih kapacitet

Razvoj nastanitvenih kapacitet je osnova za turizem, vendar mora biti uravnotežen, trajnosten in usmerjen v kakovost. Nastanitve vplivajo na gospodarske učinke turizma, sezonskost, mobilnost, obremenitev prostora in kakovost bivanja prebivalcev. Zato nastanitvene kapacitete spremljamo, analiziramo in upravljamo celostno — tako z vidika turističnega razvoja kot z vidika vplivov na nepremičninski trg in prostor.

Geslo: »Kakovost pred količino.«

Naša zaveza: Razvoj nastanitev usmerjamo v trajnostne, kakovostne in celoletne oblike, pri čemer spremljamo tudi vplive na nepremičninski trg ter preprečujemo neželene vplive turizma na kakovost bivanja.

Upravljanje nastanitvenih kapacitet:

- **spremljamo strukturo nastanitev (NiST, TTaksa):** redno spremljamo število nastanitvenih obratov, stalnih ležišč ter strukturo po vrsti in kakovosti ter trende prihodov/prenočitev; podatke uporabimo za načrtovanje promocije in produktov;
- **rast usmerjamo v kakovost in celoletnost:** razvoj nastanitev spodbujamo predvsem v oblikah, ki povečujejo dodano vrednost in podpirajo celoletni turizem (butične, družinam prijazne, trajnostno naravnane nastanitve);
- **ciljno povečanje stalnih ležišč (strategija turizma):** število stalnih ležišč v MO Velenje povečamo iz **476 (izhodišče)** na najmanj **544 do 2027** (realistični scenarij; **+14 %**), ob možnostih razvoja pa stremimo k **615 ležiščem** (optimistični scenarij; **+29 %**);
- **spodbujamo dvig kakovosti nastanitev (ankete, izobraževanja, obveščanje o spodbudah):** nastanitve usmerjamo k trajnostnim standardom, energetske učinkovitosti in izboljšavam storitev ter jih vključujemo v destinacijske programe;
- **vpliv na nepremičninski trg in kratkoročni najemi (Airbnb):** spremljamo izkoriščanje nepremičnin za turistične namene, predvsem kratkoročne najeme (npr. Airbnb), ter njihove vplive na stanovanjski trg in kakovost bivanja; ob zaznanih trendih predlagamo ukrepe v sodelovanju z občino;
- **povezujemo nastanitve z doživetji:** nastanitvene ponudnike aktivno vključujemo v pakete, vodenja, dogodke in doživetja, da povečamo povprečno dobo bivanja in potrošnjo;
- **upravljamo sezonskost in pritisk na prostor:** rast nastanitvene ponudbe povezujemo z razpršitvijo obiska skozi leto (pomlad/jesen, tematske vsebine) ter s tem zmanjšujemo poletne pritiske na najbolj obremenjene točke.

Kako delamo interno:

- letno zbiramo podatke o nastanitvah, ležiščih, kakovosti, sezonskosti in strukturi gostov;
- spremljamo razmerje med stalnimi nastanitvenimi kapacitetami in kratkoročnimi najemi;
- izvajamo letni pregled trendov in pripravimo predloge izboljšav;
- ključne ugotovitve vključimo v letni akcijski načrt destinacije.

Kako delamo navzven:

- ponudnikom nudimo informacije in podporo za trajnostne izboljšave;
- spodbujamo vključitev nastanitev v trajnostne programe in promocijske aktivnosti;
- sodelujemo z občino pri upravljanju prostorskih in nepremičninskih vplivov turizma.

Učinki:

- višja kakovost in dodana vrednost nastanitvene ponudbe,

- bolj uravnotežen razvoj turizma brez negativnih vplivov na bivanje,
- večja celoletnost in boljša razpršitev obiskovalcev.

Kazalniki spremljanja:

- stalna ležišča (trend),
- struktura nastanitev,
- povprečna doba bivanja,
- sezonskost (delež prenočitev izven glavne sezone),
- trend kratkoročnih najemov/zaznani vplivi na stanovanjski trg (po potrebi).

4. NARAVA IN KRAJINA

Naravno okolje Šaleške doline predstavlja temelj kakovosti bivanja prebivalcev in razvoja trajnostnega turizma. Jezera, zelene površine in zaledje so hkrati prostor doživetij in prostor varstva, zato je njihovo upravljanje neločljivo povezano z odgovornim ravnanjem, dolgoročnim načrtovanjem in sodelovanjem z lokalno skupnostjo. Zavod za turizem Šaleške doline pri svojem delu dosledno upošteva načela varovanja narave, preprečevanja prekomernih obremenitev prostora in ohranjanja biotske raznovrstnosti. Posebno pozornost namenjamo vodnim telesom in obrežjem, ki so občutljivi ekosistemi ter hkrati osrednje točke rekreacije in turizma. Upravljanje narave in krajine temelji na preventivnem pristopu, rednem spremljanju stanja ter jasnih smernicah za načrtovanje dejavnosti. S tem zagotavljamo ravnovesje med uporabo prostora, varnostjo in ohranjanjem naravnih vrednot. Pomemben del našega delovanja je tudi ozaveščanje obiskovalcev in prebivalcev o odgovornem odnosu do narave ter vključevanje lokalne skupnosti v varstvene in izobraževalne aktivnosti.

Geslo: »Varujemo naravo vsak dan.«

Naša zaveza: Trajnostno upravljamo naravo, spremljamo vplive turizma ter ohranjamo biotsko raznovrstnost in naravne vire za prihodnje generacije.

4.1 Upravljanje vplivov turizma na naravo:

Naravna območja destinacije so prostor doživetij in varstva, zato turistične vplive aktivno upravljamo. Ob sezonskih obremenitvah se lahko pojavijo negativni vplivi, kot so smetenje, poškodbe vegetacije, motnje habitatov, hrup in preobremenjenost poti ter jezerske obale. Zato uvajamo kombinacijo preventive, spremljanja stanja in hitrega odziva — ključ je pravočasno ukrepanje in usmerjanje obiskovalcev.

Kako delamo interno:

- pri načrtovanju projektov in dogodkov preverimo vpliv na naravo in občutljiva območja;
- pred sezono določimo kritične točke (jezera, obrežja, poti, plaža) in načrt ukrepanja;
- spremljamo kazalnike (čistoča, kršitve, kakovost kopalne vode, gostota obiska, kakovost zraka);
- izvajamo plovbni, obalni red in mobilnostni načrt Vista ter redno poročamo o stanju vode;

- uporabljamo dogovorjene odzivne protokole (čiščenje, dodatna signalizacija, usmerjanje).

Kako delamo navzven:

- ozaveščamo obiskovalce (piktogrami, karte, digitalni vodič, table, pravila odgovornega vedenja);
- usmerjamo obisk z najbolj obremenjenih točk na manj obremenjene lokacije;
- vodnikom in organizatorjem dogodkov zagotavljamo smernice in usposabljanja za odgovorno ravnanje v naravi;
- z lokalno skupnostjo sodelujemo pri nadgradnji infrastrukture, pripravi strateških dokumentov, prostorskem načrtovanju in pri varstvenih ter izobraževalnih aktivnostih.

Učinki:

- manj odpadkov in motenj v naravi ter manjša sezonska obremenitev,
- bolj urejena raba prostora in večja varnost na jezerih,
- bolj uravnotežena razporeditev obiskov,
- ohranjena biotska raznovrstnost in višja kakovost bivanja prebivalcev.

5. UPRAVLJANJE OBJEKTOV

Objekti, ki jih upravlja Zavod za turizem Šaleške doline, imajo pomembno vlogo pri uresničevanju trajnostne vizije destinacije. So prostori dela, srečevanj, doživetij in javne rabe, zato z njihovim upravljanjem neposredno vplivamo na ogljični odtis, kakovost izkušnje obiskovalcev ter zgled, ki ga dajemo lokalni skupnosti in ponudnikom. Vodenje objektov temelji na načelih učinkovite rabe virov, dostopnosti, varnosti in odgovornega upravljanja prostora. Poseben poudarek namenjamo temu, da so naši objekti praktičen primer trajnostnih rešitev v praksi, ne le v teoriji. S premišljenimi odločitvami pri vzdrževanju, opremljanju, oddaji prostorov in sodelovanju z najemniki ustvarjamo okolje, ki podpira trajnostne navade obiskovalcev in partnerjev. Z upravljanjem Vile Bianca, Viste in Velenjske plaže vzpostavljamo jasne standarde delovanja, ki prispevajo k zmanjšanju okoljskega odtisa, večji urejenosti prostora in dolgoročni kakovosti destinacije.

Za vse objekte veljajo enaka osnovna načela upravljanja: varnost obiskovalcev, jasna pravila rabe prostora, sodelovanje z lokalnimi ponudniki, trajnostna organizacija dogodkov in zgledno ravnanje z okoljem. S tem zagotavljamo enotno kakovost izkušnje in prepoznavnost destinacije kot trajnostno upravljane.

Geslo: »Naši objekti so modeli trajnosti.«

Naša zaveza: Vilo Bianco, Visto in Velenjsko plažo upravljamo kot vzorčne objekte trajnostnega delovanja, z jasnimi standardi, ki zagotavljajo varnost, dostopnost in odgovorno rabo prostora.

Kako delamo interno:

- uvajamo ukrepe energetske in vodne učinkovitosti (LED razsvetljava, senzorji, termostati, varčni režimi);
- ločujemo odpadke, zmanjšujemo plastiko za enkratno uporabo ter zbiramo e-odpadke;
- skrbimo za dostopnost objektov ranljivim skupinam;
- pri prenovah in opremljanju uporabljamo trajnostne materiale in krožne rešitve.

Kako delamo navzven:

- obiskovalce ozaveščamo preko nalepk v objektih;
- obiskovalcem ponujamo lokalne izdelke in steklenice za večkratno uporabo;
- gostince vabimo k sodelovanju preko razpisov s trajnostnimi merili;
- pri oddaji poslovnih prostorov v najem imamo vzpostavljene trajnostne napotke (poslovna srečanja, koncerti...);
- na Velenjski plaži ozaveščamo obiskovalce z izvajanjem obalnega in plovbnega redu;
- na straniščih v objektu smo nastavili tablice o premišljenem ravnanju z vodo;
- v objektu je mogoče uporabljati le steklene kozarce, goste vabimo k uporabi vode iz pitnika na recepciji;
- v Turistično informacijskem centru vabimo goste k nakupu lokalnih spominkov (brošura).

Učinki:

- učinkovita raba virov,
- vzor javnega upravljanja,
- skladnost s cilji podnebne nevtralnosti.

5.1 Vila Bianca – zgled trajnostnega upravljanja (Green Key)

Vila Bianca upravljamo v skladu z načeli in merili mednarodnega okoljskega znaka **Green Key (Zeleni ključ)**, ki potrjuje našo zavezo k trajnostnemu, odgovornemu in preglednemu delovanju. Z izvajanjem standardov Green Key zmanjšujemo okoljske vplive objekta, hkrati pa obiskovalcem in partnerjem ponujamo konkreten zgled dobrih praks v javnem prostoru.

Kako delamo interno:

- Vila Bianca upravljamo skladno z veljavnimi merili in zahtevami znaka **Green Key (Zeleni ključ)** ter skrbimo za redno dokazovanje skladnosti;
- dosledno izvajamo ukrepe za **učinkovito rabo energije in vode** ter za **preprečevanje nastajanja odpadkov**;
- uporabljamo **okolju prijazna čistila** in trajnostne potrošne materiale, kjer je to mogoče;
- zagotavljamo **ločeno zbiranje odpadkov** v vseh prostorih objekta (za zaposlene in obiskovalce);

- zaposlene redno seznanjamo z okoljskimi praksami in njihovo vlogo pri izvajanju standardov (usposabljanja, interna navodila, sprotna obvestila);
- redno preverjamo izvajanje ukrepov in rezultate ter sledimo načelu **nenehnega izboljševanja** (planiraj–izvedi–preveri–izboljšaj).

Kako delamo navzven:

- obiskovalce ozaveščamo o trajnostnem ravnanju z jasnimi oznakami in obvestili (npr. varčna raba svetlobe in vode, odgovorno ravnanje z materiali, ločevanje odpadkov);
- prednost dajemo **digitalni komunikaciji** in zmanjšujemo tiskana gradiva;
- V TIC-u in butični ponudbi izpostavljam **lokalne izdelke**, trajnostne spominke ter **steklenice za večkratno uporabo**;
- Vila Bianca deluje kot **učni in referenčni primer** trajnostnega javnega objekta za ponudnike, organizatorje dogodkov in druge partnerje v destinaciji;
- na spletni strani **Zeleno** objavljamo trajnostne napotke za vedenje na Velenjski plaži in v destinaciji: **Zeleno – VisitSaleska**;
- obiskovalce v TIC-u tudi **ustno informiramo** o možnostih trajnostne mobilnosti na destinaciji.

5.2 Vista – park z razgledom

Visto upravljamo kot javni prostor, ki je bil v preteklosti degradiran, vendar je bil z izvedenimi sanacijskimi in ekološkimi ukrepi uspešno obnovljen. Danes je območje urejeno, stabilno in primerno za kakovostno izvedbo dogodkov, rekreacijo in turizem.

Kako delamo interno:

- Visto upravljamo kot odprt, večnamenski javni prostor z jasno določenimi pravili uporabe in varovanja prostora;
- pri načrtovanju dogodkov in aktivnosti upoštevamo nosilno zmogljivost območja, sezone obremenitve in značaj prostora;
- skrbimo za redno vzdrževanje infrastrukture, urejenost zelenih površin in varno uporabo prostora;
- z organizatorji dogodkov izvedemo kratko uskladitev, kjer jim predstavimo zelene prakse in pričakovanja za uporabo prostora;
- za vsak dogodek posredujemo osnovna trajnostna navodila (»check listo«) in pričakujemo, da organizatorji ravna skladno z njimi.

Kako delamo navzven:

- obiskovalce spodbujamo k odgovorni rabi prostora, spoštovanju narave, drugih obiskovalcev in prebivalcev;
- usmerjamo gibanje obiskovalcev po urejenih poteh in površinah, da preprečujemo poškodbe zelenih območij;

- pri dogodkih spodbujamo digitalne rešitve (npr. digitalne vstopnice, QR informacije) in zmanjšujemo tiskana gradiva;
- organizatorje usmerjamo k uporabi povratne ali trajne embalaže ter okolju prijaznih materialov, kjer povratna embalaža ni mogoča;
- spodbujamo vključevanje lokalnih gostincev in drugih lokalnih ponudnikov v dogodke na Visti ter organizatorjem pomagamo vzpostaviti stik z njimi, da se podpre lokalno gospodarstvo in zmanjša dobavna razdalja;
- dogodke na Visti izvajamo v skladu s trajnostnimi standardi (jasna pravila ravnanja, manj odpadkov, čim manj plastike za enkratno uporabo, odgovorno ravnanje s prostorom);
- Visto predstavljamo kot prostor doživetij, razgledov, druženja in kakovostnega preživljanja prostega časa;
- organizatorje dogodkov seznanjamo z mobilnostnim načrtom Vista.

5.3 Velenjska plaža

Velenjsko plažo upravljamo kot prostor, ki je bil v preteklosti degradiran, vendar je bil z izvedenimi sanacijskimi in ekološkimi ukrepi uspešno obnovljen. Danes je območje urejeno, stabilno in primerno za kakovostno rekreacijo in turizem. Velenjska plaža je zgled, kako lahko nekdanji degradiran prostor postane kakovosten, varen in trajnostno upravljan javni prostor. To dosegamo z jasno vizijo, sistematičnim razvojem, doslednim upravljanjem in sodelovanjem skupnosti. Ker je Velenjska plaža osrednji poletni produkt destinacije, je upravljanje prostora, varnosti, kakovosti vode in obiska ključnega pomena.

Geslo: »Kakovost prostora je naša odgovornost.«

Naša zaveza: Zagotavljamo varno, čisto in trajnostno upravljanje plaže ter varujemo jezerski ekosistem.

Kako delamo interno:

- upravljanje Velenjske plaže temelji na načelu stalnega izboljševanja: vsako sezono preverjamo izvajanje ukrepov, odzive obiskovalcev in možnosti za še bolj odgovorno rabo prostora;
- pri upravljanju sodelujemo z Mestno občino Velenje, pristojnimi službami in strokovnimi institucijami, da zagotavljamo strokovno podprto, zakonito in dolgoročno vzdržno rabo prostora;
- z ekološko sanacijo je bila izboljšana kakovost vode, ki je danes čista in primerna za kopanje, kar redno preverjamo in strokovno spremljamo;
- v kopalni sezoni izvajamo tedenske meritve kakovosti kopalne vode; rezultate transparentno objavljamo (splet, oglasna deska, digitalni prikazovalnik);
- imamo **protokol za hiter odziv v primeru poslabšanja kakovosti jezerske vode** (usklajeno obveščanje, začasni ukrepi za varnost, sodelovanje s pristojnimi službami);
- dosledno izvajamo **Odlok o plovbnem režimu na Velenjskem jezeru** in **Obalni red**, ki določata dovoljene dejavnosti, omejitve in pravila varne rabe prostora;

- plovila na motorni pogon niso dovoljena, s čimer varujemo vodni ekosistem, zmanjšujemo hrup in povečujemo varnost kopalcev;
- vzpostavljen je obalni red in vedenjski pravilnik, ki jasno določa pravila vedenja za obiskovalce ter odgovornosti upravljalca;
- varnost je na prvem mestu: zagotavljamo reševalce iz vode, varnostno službo in reditelje za red, varnost in hitro ukrepanje;
- na podlagi odzivov obiskovalcev in spremljanja stanja prostora predlagamo in soustvarjamo nadgradnje infrastrukture (npr. dodatna ozelenitev, senčenje, pitniki, dodatna ureditev dostopnosti za osebe z omejitvami).

Smetenje in čistoča prostora:

- v času največjih obremenitev izvajamo sezonski režim čiščenja in pregled kritičnih točk (plaža, obrežje, poti);
- prilagajamo število košev, ločevanje in pogostost čiščenja glede na obremenitev;
- zagotavljamo **“hitri odziv”** ob vrhuncih (dogodki, vročinski valovi, večji obiski).

Kako delamo navzven:

- obiskovalce jasno obveščamo o pravilih vedenja, varni rabi kopalnih območij in odgovornem odnosu do vode ter narave (označbe, informacije, prisotnost osebja);
- poudarjamo, da je kakovost prostora in vode rezultat dolgoročnega upravljanja, zato obiskovalce spodbujamo k spoštljivemu ravnanju;
- organizatorje dogodkov in izvajalce dejavnosti predhodno seznanimo s pravili obalnega in plovbnega reda ter pričakujemo dosledno upoštevanje;
- na Velenjski plaži povezujemo in spodbujamo lokalne gostince ter druge lokalne ponudnike – organizatorjem dogodkov pomagamo vzpostaviti stik z njimi, da se krepi lokalna ponudba in zmanjšuje okoljski odtis;
- ozaveščamo, da je ohranjanje doseženega stanja skupna odgovornost vseh uporabnikov prostora;
- zagotavljamo **korektno in odgovorno promocijo**, ki temelji na realnih informacijah o stanju, pravilih in zmogljivostih prostora, ter obiskovalce usmerja k odgovornemu vedenju.

Smetenje in čistoča prostora:

- postavimo jasne table in pravila (ločevanje, prepoved odlaganja, odgovorno ravnanje);
- izvajamo ozaveščanje obiskovalcev;
- vključujemo ponudnike v pravila ravnanja z odpadki.

Učinki:

- varen, urejen in kakovosten javni prostor ter višja kakovost izkušnje obiskovalcev,
- manj odpadkov v naravi in manj konfliktov z lokalno skupnostjo,
- boljša zaščita jezerskega ekosistema, manj hrupa in večja varnost kopalcev,

- ohranjeno stanje narave in večja prepoznavnost Velenjske plaže kot zgleda trajnostnega upravljanja.

Kazalniki:

- rezultati kakovosti kopalne vode (tedenske meritve),
- število intervencij in ukrepov v sezoni (varnost, red, čistoča),
- količina zbranih odpadkov in ocena čistoče,
- število kršitev obalnega/plovbnega reda,
- odzivni čas in izvedeni ukrepi ob poslabšanju kakovosti vode.

Upravljanje objektov redno preverjamo in nadgrajujemo glede na razvoj standardov, izkušnje iz prakse in cilje trajnostnega razvoja destinacije.

6. ZELENA IN ZDRAVA PISARNA, PRIJAZNA SLOVENIJI

Zelena in zdrava pisarna je temelj odgovornega delovanja Zavoda za turizem Šaleške doline. Z notranjim zgledom ustvarjamo organizacijsko kulturo, ki spodbuja trajnostne navade, učinkovito delo in dobro počutje zaposlenih, hkrati pa predstavlja verodostojen zgled partnerjem in obiskovalcem.

Naša zaveza: Izvajamo načela »z zgledom do sprememb« v vseh pisarniških procesih.

Kako delamo interno:

- digitalna arhivacija, elektronski podpisi in brezpapirno poslovanje;
- nakup trajnostnih pisarniških materialov in racionalna raba potrošnega materiala;
- na terenu uporabljamo steklenice za večkratno uporabo in si vodo točimo iz pitnikov;
- zelena pravila za interne dogodke (brez plastike za enkratno uporabo, lokalna pogostitev, ločeno zbiranje);
- spodbujamo zdrave delovne navade: ergonomijo delovnih mest, redne kratke odmore, dostop do pitne vode in uravnotežen delovni ritem;
- zaposlene redno ozaveščamo o trajnostnih praksah in njihovi vlogi pri vsakodnevem delovanju zavoda.

Kako delamo navzven:

- z obiskovalci komuniciramo digitalno (QR, aplikacije, e-vodniki);
- obiskovalce objektov ozaveščamo preko nalepk (»izključi ob naravni luči«, »v roki na en mah eno brisačko« ...);
- upoštevamo in komuniciramo Smernice za velenjske zelene dogodke;
- dobaviteljem posredujemo minimalne okoljske standarde;
- delimo znanje o dobrih praksah zelenih pisarn.

Učinki:

Zavod za turizem
Šaleške doline
Stari trg 3
SI-3320 Velenje

#VisitSaleska
03/ 896 17 15
turizem@velenje.si
www.visitsaleska.si

Davčna številka SI: 15285367
Matična: 1451316000
Zavezanec za DDV: Da

- 30–50 % manj administrativnega odtisa,
- večja učinkovitost dela in zgled skupnosti,
- manjši okoljski odtis delovanja zavoda, okrepljena trajnostna kultura.

6.1 Zeleno javno naročanje

Zavod za turizem Šaleške doline upošteva zahteve Zakona o javnem naročanju (ZJN-3) in Uredbe o zelenem javnem naročanju. Zeleno javno naročanje predstavlja enega izmed ukrepov za zmanjševanje okoljskega odtisa delovanja zavoda ter za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja destinacije Šaleška.

Pri postopkih javnega naročanja sistematično upoštevamo okoljske vidike. Pri predmetih, za katere je zeleno javno naročanje obvezno, v postopke dosledno vključujemo okoljske zahteve, tehnične specifikacije in merila skladno z veljavno uredbo. Načela zelenega javnega naročanja uporabljamo tudi pri drugih naročilih, kadar je to smiselno, zlasti z vidika rabe energije in materialov ter zmanjševanja vplivov na okolje.

Poseben poudarek namenjamo:

- naročanju energijsko učinkovitih naprav, opreme in razsvetljave,
- uporabi okolju prijaznih, certificiranih in trajnostnih materialov (npr. toaletni papir, pisarniški papir, čistila – Eko marjetica ...),
- vključevanju trajnostnih meril pri živilih in gostinskih storitvah (prednost lokalnim in sezonskim živilom in certificiranim ponudnikom kot je KZ Šaleške doline z izdelki SLODAR in EKODAR, zmanjševanje odpadne hrane),
- naročanju okolju prijaznih storitev (čiščenje, pranje perila, vzdrževanje in vrtnarske storitve).

Z izvajanjem zelenega javnega naročanja Zavod za turizem Šaleške doline z lastnim delovanjem daje zgled trajnostnega ravnanja ter spodbuja ponudnike in partnerje k razvoju trajnostnih rešitev.

7. TRAJNOSTNA MOBILNOST

Trajnostna mobilnost je ključni element kakovostnega bivanja in obiska Šaleške doline. Zmanjšujemo prometne obremenitve in spodbujamo alternativne oblike prevoza. Obiskovalce pametno usmerjamo, da se po destinaciji gibljejo bolj trajnostno. S tem varujemo prostor, izboljšujemo izkušnjo in zmanjšujemo okoljski odtis destinacije. Pri upravljanju upoštevamo tudi izzive. Dostop do destinacije z javnim prevozom je lahko omejen, zlasti ob vikendih in praznikih. Zato obiskovalce spodbujamo k predhodnemu načrtovanju poti in k mobilnosti brez avtomobila znotraj destinacije.

Geslo: »Premikajmo se zeleno.«

Naša zaveza: Spodbujamo prihod in gibanje brez avtomobila, podpiramo trajnostne mobilnostne rešitve ter z informacijami in zgledom zmanjšujemo emisije in prometne obremenitve v destinaciji.

Kako delamo interno:

Zavod za turizem
Šaleške doline
Stari trg 3
SI-3320 Velenje

#VisitSaleska
03/ 896 17 15
turizem@velenje.si
www.visitsaleska.si

Davčna številka SI: 15285367
Matična: 1451316000
Zavezanec za DDV: Da

- spodbujamo prihod na delo peš, s kolesom ali z brezplačnim mestnim avtobusom Lokalc;
- za službene poti uporabljamo mestni električni avtomobil (GreenGO);
- določamo interne mobilnostne cilje (npr. zmanjšanje voženj na teren);
- razvijamo produkte in doživetja, ki ne zahtevajo uporabe avtomobila (npr. vodenja s kolesi).
- Izvajamo mobilnostni načrt destinacije in vključujemo ukrepe v letne načrte dela.

Kako delamo navzven:

- obiskovalce informiramo o možnostih prihoda z javnim prevozom (vlak, avtobus) ter jih napotimo na uradne vozne rede in načrtovalce poti;
- prepoznan izziv ostaja dostop z javnim prevozom ob vikendih in praznikih, ko so nekatere povezave redkejšje; zato v komunikaciji izpostavimo, da je priporočljivo predhodno preverjanje voznih redov in načrtovanje poti;
- obiskovalcem predstavljamo rešitve za mobilnost brez avtomobila znotraj destinacije (Lokalc, BICY, izposoja koles, peš povezave);
- razvijamo in vzdržujemo mrežo poti (kolesarske, tematske, intermodalne) ter usmerjamo obiskovalce na trajnostne povezave;
- v poletni sezoni podpiramo trajnostno turistično mobilnost s sezonskimi povezavami (npr. Štekna bus, Bicikel bus), ki so pomembne tudi za vikend obiskovalce in kolesarje;
- organizatorje dogodkov usmerjamo k trajnostnim prometnim rešitvam (informiranje obiskovalcev, spodbude za prihod brez avtomobila, usmerjanje parkiranja);
- obiskovalce aktivno vabimo, da izberejo okolju prijaznejši način prihoda (Lokalc, kolo, peš) na dogodke, ki jih organiziramo.

Učinki:

- zmanjšane emisije CO₂ in manj prometnih obremenitev,
- zmanjšan prometni pritisk na jezersko območje v vrhuncih sezone,
- večja dostopnost in prijaznost kraja do obiskovalcev in prebivalcev,
- boljša izkušnja obiskovalcev zaradi jasnih informacij in možnosti mobilnosti brez avtomobila.

Trajnostna mobilnost je skupna odgovornost – zato z dobrimi informacijami, zgledom zaposlenih in podporo zelenim rešitvam obiskovalce usmerjamo k izboru bolj trajnostnih načinov poti in gibanja po destinaciji.

8. RABA ENERGIJE, VODE IN SUROVIN

Učinkovita raba energije, vode in surovin je temelj trajnostnega delovanja destinacije in ključni vzvod za zmanjševanje okoljskega odtisa. Zavod za turizem Šaleške doline z odgovornim upravljanjem virov zmanjšuje porabo, preprečuje izgube in spodbuja trajnostne rešitve tako v lastnem delovanju kot pri partnerjih.

Geslo: »Učinkovito z viri – pametno za prihodnost.«

Naša zaveza: Z viri ravnamo varčno in odgovorno, spremljamo porabo ter z ukrepi in ozaveščanjem zmanjšujemo rabo energije, vode in virov.

Kako delamo interno:

- v objektih in pisarnah nastavljamo varčne režime ogrevanja in hlajenja ter redno preverjamo delovanje sistemov;
- uporabljamo energetske učinkovito razsvetljavo (LED), senzorje in varčne električne naprave;
- spremljamo porabo energije in vode ter pripravljamo redna interna poročila za zaznavanje odstopanj in priložnosti za izboljšave;
- spodbujamo racionalno rabo vode in po potrebi uporabljamo zbrano vodo (npr. za čiščenje zunanjih površin);
- pri nabavi opreme in materialov upoštevamo trajnostna merila (daljša življenjska doba, popravljivost, manjša poraba virov).

Kako delamo navzven:

- obiskovalce spodbujamo k pitju vode iz pitnikov in zmanjševanju uporabe plastenk za enkratno uporabo;
- organizatorje dogodkov usmerjamo k upoštevanju Smernic za velenjske zelene dogodke preko odgovorne rabe energije in vode (razsvetljava, tehnična oprema, začasne ureditve);
- ponudnike in partnerje motiviramo k uvajanju energetske učinkovitih rešitev in varčni rabi virov (letno anketiranje, izobraževanja);
- na dogodkih in prireditvah uporabljamo trajne kozarce, pitnike in rešitve, ki zmanjšujejo porabo materialov.

Učinki:

- nižji obratovalni stroški in manj emisij,
- manj plastike in odpadkov,
- večja samostojnost destinacije pri rabi virov,
- nižji ogljični odtis, nižji stroški, trajnostno gospodarjenje z viri.

9. ODPADEK IN KROŽNOST

Odgovorno ravnanje z odpadki in prehod v krožno gospodarstvo sta ključna elementa trajnostnega upravljanja destinacije. Zavod za turizem Šaleške doline deluje po načelu preprečevanja nastajanja odpadkov, ponovne uporabe in ločenega zbiranja ter s tem zmanjšuje vplive na okolje, prispeva k čistejšemu prostoru in krepi zavest o odgovornem ravnanju z viri. Pri tem izvajamo ukrepe skladno s strategijo ravnanja z odpadki občine do 2030.

Geslo: »Najboljši odpadki so tisti, ki ne nastane.«

Naša zaveza: Zmanjšujemo nastajanje odpadkov, povečujemo ponovno uporabo in dosledno ločevanje ter z zgledom in sodelovanjem prispevamo k čisti, krožni in odgovorni destinaciji.

Izvajanje ukrepov strategije ravnanja z odpadki

V okviru svojega delovanja in vpliva na turizem izvajamo ukrepe, ki so skladni s ključnimi usmeritvami strategije občine do 2030:

- **preprečevanje nastajanja odpadkov** (prioriteta): manj nepotrebnih materialov, manj enkratne embalaže, manj tiskovin, premišljeno naročanje in načrtovanje;
- **ponovna uporaba in popravilo:** sodelovanje s Centrom ponovne uporabe, izposoja/dekoracije/oprema, podaljševanje življenjske dobe materialov;
- **povečanje ločenega zbiranja:** jasna infrastruktura in označevanje, ločevanje v pisarnah in na dogodkih, usmerjanje obiskovalcev;
- **zmanjševanje mešanih odpadkov na javnih prireditvah:** trajna/povratna embalaža, Zero Waste organizacija, jasna pravila za gostince in organizatorje;
- **zmanjševanje zavržene hrane:** načrtovanje količin in spodbujanje odgovornega ravnanja s hrano na dogodkih;
- **čistost in preprečevanje smetenja na kritičnih točkah:** spremljanje stanja, dodatni ukrepi v sezoni, ozaveščanje.

Kako delamo interno:

- v pisarnah in objektih imamo vzpostavljen sistem ločenega zbiranja odpadkov;
- prednostno uporabljamo izdelke z možnostjo ponovne uporabe in daljšo življenjsko dobo;
- pri nabavi in opremljanju uporabljamo krožne rešitve (reciklirani ali obnovljeni materiali, obnovljeno pohištvo);
- uveljavljamo načelo: »Najprej preveri – ali to res postane odpadki?«;
- zaposlene redno ozaveščamo o pravilnem ločevanju in zmanjševanju odpadkov;
- z dobrim načrtovanjem preprečujemo nastanek odpadne hrane na dogodkih (potrditve udeležbe, prilagojene količine); morebitne minimalne ostanke smiselno porabimo;
- spremljamo količine in stanje odpadkov na najbolj obremenjeni točki (Velenjska plaža) ter izvajamo izboljšave glede na sezono in obremenitve.

Kako delamo navzven:

- na dogodkih uporabljamo trajno ali povratno embalažo (kozarci, pribor, vrči);
- obiskovalce jasno usmerjamo k pravilnemu ločevanju odpadkov (označbe, informacije, prisotnost osebja);
- sodelujemo s Centrom ponovne uporabe z namenom ponovne uporabe, popravila ali predelave materialov;
- spodbujamo organizatorje dogodkov in partnerje k upoštevanju načel **Zero Waste**;
- uporabne materiale in opremo, ki jih ne potrebujemo več, doniramo društvom, šolam ali lokalnim organizacijam;
- Promenado okusov izvajamo po načelu Zero Waste (*Na poti Zero Waste z dvema zvezdicama*);
- sodelujemo z zelenimi informatorji, ki na večjih dogodkih obiskovalce ozaveščajo ter jim pomagajo pri pravilnem ločevanju odpadkov.

Učinki:

- manj odpadkov na terenu in v objektih ter manj smetenja na kritičnih točkah,
- več ponovne uporabe in bolj razvita kultura krožnosti,
- več prireditev z Zero Waste standardi,
- večja ozaveščenost obiskovalcev in partnerjev ter bolj urejen javni prostor,
- sodelovanje pri postopnem doseganju ciljev strategije ravnanja z odpadki.

10. OGLJIČNI ODTIS

Zmanjševanje ogljičnega odtisa v turizmu je zahtevno področje, saj emisije nastajajo v različnih delih turistične izkušnje (prevoz, nastanitve, prehrana, aktivnosti). Ocenjeni ogljični odtis destinacije imamo od leta 2025 na voljo v nacionalnem informacijskem sistemu (NIST), kar nam omogoča osnovno orientacijo in primerjavo skozi leta. Ker gre za kompleksno tematiko, smo se v prvem koraku izobraževali, se seznanili z metodologijami in različnimi kalkulatorji ter oblikovali razumevanje, kaj lahko realno merimo in kako. V prihodnje bomo k temi pristopili bolj sistematično – z jasnimi prioritetami, letnim spremljanjem ter postopnim uvajanjem ukrepov, ki imajo največji učinek.

Geslo: »Najprej spremljamo in merimo – nato zmanjšujemo.«

Naša zaveza: Postopno vzpostavljamo spremljanje ogljičnega odtisa destinacije ter z ozaveščanjem in usmerjanjem spodbujamo bolj podnebno odgovorne izbire obiskovalcev, partnerjev in zaposlenih.

Prednostna področja zmanjševanja ogljičnega odtisa:

1. Mobilnost obiskovalcev:

Spodbujamo prihode brez avtomobila, kolesarjenje, hojo in boljše informacije za »zadnji kilometer«.

2. **Lokalna potrošnja:**
Krepimo vidnost lokalnih ponudnikov, hrane in storitev.
3. **Dogodki kot vzvod spremembe:**
Manj enkratne embalaže, pitniki, manj zavržene hrane, trajnostni prihod.
4. **Izravnava kot dopolnilo:**
Podpiramo lokalne iniciative: ozelenitve, zasaditve, senčenje, okoljski projekti.

Kako delamo interno:

- Kot izhodišče uporabljamo ocenjeno vrednost ogljičnega odtisa destinacije v NiST -1.980,53 t CO₂ v letu 2022, 2.415,06 t CO₂ v letu 2023 in 2.861,71 t CO₂ v letu 2024.
- Podatki so osnova za določanje prioritet in za načrtovanje izboljšav, predvsem na področju mobilnosti ter notranjih procesov, ki vplivajo na emisije.
- Najprej smo okrepili znanje (izobraževanja, primerjava kalkulatorjev) in določili, kje lahko realno začnemo meriti in izboljševati.
- V praksi že izvajamo aktivnosti, ki vplivajo na emisije (trajnostna mobilnost, energetska učinkovitost, zmanjševanje odpadkov, bolj trajnostna organizacija dogodkov).
- Sledi sistematičen pristop: določitev prioritet, odgovornosti in pregleda napredka.
-

Kako delamo navzven:

- partnerje in organizatorje dogodkov spodbujamo k rešitvam, ki zmanjšujejo emisije (lokalna dobava, manj odpadkov, trajnostna mobilnost obiskovalcev, manj materialov za enkratno uporabo);
- obiskovalce ozaveščamo o tem, da največji del ogljičnega odtisa pogosto nastaja pri prevozu in potrošnji, ter jih spodbujamo k bolj trajnostnim izbiram;
- pri komunikaciji upoštevamo ugotovitve anket: večina obiskovalcev pride z avtom, hkrati pa je velik delež pripravljen zmanjšati odtis (najpogosteje z lokalnimi nakupi in trajnostno mobilnostjo);
- podatke uporabljamo tudi kot podlago za bolj ciljno usmerjeno ozaveščanje, predvsem na področju mobilnosti in vedenja obiskovalcev, ter kot izhodišče za komunikacijo dobrih praks;
- dobre prakse komuniciramo realno in brez pretiravanja, s poudarkom na postopnem izboljševanju.

Učinki:

- Podatki so za nas izhodišče za določanje prioritet ter bolj ciljno usmerjeno ozaveščanje in izboljšave, predvsem na področju mobilnosti ter vedenja obiskovalcev.

11. KULTURA, TRADICIJA IN LOKALNA GASTRONOMIJA

Kultura, tradicija in lokalna gastronomija so temelj identitete Šaleške doline ter pomemben del trajnostne turistične ponudbe. Z avtentičnimi zgodbami, lokalnimi okusi in vključevanjem skupnosti ustvarjamo doživetja z visoko dodano vrednostjo, ki spoštujejo prostor, ljudi in dediščino.

Geslo: »Doživi dediščino z vsemi čuti.«

Kako delamo interno:

- razvijamo turistične produkte in doživetja, ki temeljijo na identiteti kraja, zgodbah prostora in lokalni dediščini;
- skrbimo za avtentičnost vsebin ter spoštovanje kulturnih, zgodovinskih in rudarskih posebnosti Šaleške doline;
- pri načrtovanju programov prednostno sodelujemo z lokalnimi ustvarjalci, pridelovalci in ponudniki;
- povezujemo kulturo, gastronomijo in trajnostna načela (lokalno, sezonsko, odgovorno);
- z izvedbo projektov sodobno ohranjamo dediščino (npr. gastronomska piramida LAS Okusi Šaleške).

Kako delamo navzven:

- organiziramo prireditve, ki spoštujejo tradicijo ter temeljijo na načelih trajnostne in zelene izvedbe;
- aktivno vključujemo prebivalce, društva, šole in mladinske skupine ter spodbujamo medgeneracijsko sodelovanje in soustvarjanje;
- spodbujamo obiskovalce k okušanju lokalnih jedi in podpori lokalnih pridelovalcev, ponudnikov in ustvarjalcev;
- v turistično ponudbo vključujemo kulturno in rudarsko dediščino z muzejsko, interpretacijsko in doživljajsko vsebino;
- povezujemo se z lokalnimi umetniki, društvi in izobraževalnimi ustanovami ter soustvarjamo prireditve (Pikin festival, Promenada okusov, Dolga miza);
- razvijamo kulinarčne zgodbe in krepimo lokalne blagovne znamke (Okusi Šaleške, Podari lokalno);
- v ponudbo vključujemo inovativne lokalne produkte ter sodelujemo z mladimi talenti in nagrajenimi ponudniki;
- izobražujemo lokalne turistične vodnike ter izvajamo vodena doživetja z avtentičnimi zgodbami prostora;
- sodelujemo s Turistično zvezo Velenje, prostovoljci in podmladki turističnih društev ter spodbujamo vključevanje skupnosti — tudi otrok in mladih — v razvoj turizma;
- v ponudbo vključujemo nove inovativne lokalne produkte (npr. Lepa Iza – sok in sladoled iz lokalne trte izabele);
- sodelujemo z mladimi ustvarjalci kulinarike (npr. Mladi Chef Boštjan Volk);
- vključujemo nagrajene lokalne proizvode (npr. Penina Eros Kmetijske zadruge Šaleške doline);
- ustvarjamo edinstvena 5★ doživetja, ki povezujejo kulturo, gastronomijo in identiteto prostora.

Učinki:

- višja kakovost ponudbe,
- večja prepoznavnost lokalne gastronomije in dediščine,
- krepitev lokalne skupnosti in občutka pripadnosti,
- večja avtentičnost in dodana vrednost doživetij destinacije.

12. DRUŽBENA KLIMA IN ZAPOSLENI

Zaposleni Zavoda za turizem Šaleške doline so ključni nosilci trajnostne preobrazbe destinacije. S svojim znanjem, odnosom in ravnanjem soustvarjajo kakovostno delovno okolje, pozitiven odnos do skupnosti ter verodostojno izkušnjo za obiskovalce.

Geslo: »Moč ljudi, zeleni utrip skupnosti.«

Naša zaveza: Zaposleni so ambasadorji zelene transformacije.

Kako delamo interno:

- fleksibilna organizacija dela, spodbujanje aktivne mobilnosti, zdravi odmori, pitna voda;
- izvajamo izobraževanja o trajnosti, varnosti, vodenju;
- uporabljamo smernice za zelene interne dogodke;
- delavnice za duševno zdravje in timska povezanost;
- redna izobraževanja o trajnostnih vsebinah, zdravju in varnosti pri delu;
- trajnostni dogodki in smernice za zelene dogodke Velenja;
- spodbujamo zdravo in uravnoteženo delovno okolje (aktivni odmori, pitna voda, skrb za dobro počutje);
- zaposlene vključujemo v predloge izboljšav in razvoj trajnostnih praks zavoda.

Kako delamo navzven:

- z obiskovalci ravnamo spoštljivo in vključujoče;
- partnerjem nudimo podporo pri uvajanju zelenih praks (predstavitve primerov dobrih praks...);
- spodbujamo prostovoljstvo (akcije čiščenja, delavnice).

Učinki:

- večja motivacija zaposlenih,
- pozitivna podoba destinacije,
- aktivna vloga prebivalcev v turizmu.

Odnos do prebivalcev in obiskovalcev: Zaposleni se obnašajo spoštljivo, informirajo in ozaveščajo, spodbujajo trajnostne navade.

Odnos do partnerjev: Sodelovanje, transparentnost, podpora trajnostnim praksam.

Učinki:

- večja motivacija zaposlenih,
- ponos prebivalcev,
- aktivna vključitev skupnosti.

13. POSLOVANJE TURISTIČNIH PODJETIJ IN KOMUNIKACIJA

Trajnostni razvoj destinacije je mogoč le ob tesnem sodelovanju turističnih podjetij, ponudnikov in drugih deležnikov. Zavod za turizem Šaleške doline deluje kot povezovallec, podpornik in komunikator, ki spodbuja kakovostno, odgovorno in dolgoročno uspešno poslovanje v turizmu. S skupnimi standardi, usmeritvami in podporo pri razvoju produktov ter komunikaciji pomagamo graditi konkurenčno destinacijo, kjer trajnost ni dodatek, ampak način dela.

Geslo: »Skupaj zelena, skupaj močnejša destinacija.«

Naša zaveza: Krepimo sodelovanje, lokalno vrednost in trajnostne standarde, da turizem ustvarja koristi za skupnost, gospodarstvo in okolje.

Kako delamo interno:

- gradimo partnerstva z MO Velenje, Komunalo, CPU, društvi, podjetji ter ključnimi nacionalnimi deležniki (STO, MGTŠ);
- pripravljamo prijave na razpise in razvijamo projekte za EU in druga sredstva, ki podpirajo trajnostne investicije in razvoj;
- pri javnih naročilih upoštevamo okoljske vidike in uvajamo načela zelenega javnega naročanja.
- Vzdržujemo ažuren pregled trajnostnih ponudnikov in dobrih praks ter ga uporabljamo pri priporočilih, promociji in povezovanju;
- pripravljamo interna navodila za trajnostno komuniciranje (kaj lahko trdimo, kako dokazujemo, brez »greenwashinga«);
- pri razpisih, pogodbah in sodelovanjih postopno uvajamo minimalne trajnostne standarde za ponudnike in organizatorje.

Kako delamo navzven:

- ponudnikom svetujemo pri vključevanju v certifikate in okoljske znake (npr. Slovenia Green, Green Key, Travelife);
- izvajamo turistične forume, mesečne sestanke, delavnice in svetovanja ter krepimo sodelovanje med ponudniki;
- ponudnike vključujemo v promocijske pobude in produkte (npr. Okusi Šaleške, Podari lokalno) ter spodbujamo skupne pakete več ponudnikov (nastanitve + gastronomija + doživetja);
- skupaj razvijamo zelene produkte (vodeni ogledi, doživetja, dogodki) in partnerstva na področju mobilnosti, krožnosti ter digitalizacije;
- ponudnikom podajamo konkretne predloge preprostih trajnostnih ukrepov (lokalna dobava, manj plastike, digitalna komunikacija, vključevanje skupnosti);
- pomagamo pri pripravi trajnostnih opisov in komunikaciji (jasno, dokazljivo, brez zavajajočih trditev);
- spodbujamo vključevanje lokalnih dobaviteljev in ustvarjalcev v ponudbo ter pomagamo pri navezovanju stikov;
- ponudnikom nudimo podporo pri pridobivanju sredstev (EU, LAS, Spirit, MGRT) in pri pripravi projektnih prijav.

Ukrepi:

- redna srečanja in vključevanje ponudnikov (mesečni sestanki, turistični forum, Dan Šaleškega turizma),
- letne ankete in zbiranje povratnih informacij od gospodarstva,
- svetovanja pri certifikatih, standardih, Zero Waste dogodkih in trajnostnem marketingu,
- vključevanje trajnostnih vsebin v izobraževanja in razvoj kadrov (ponudniki, vodniki, zaposleni),
- razvoj in prijave projektov za trajnostne investicije in pametni turizem,
- interna in zunanja komunikacija trajnosti brez greenwashinga.

Učinki:

- stalni napredek kakovosti in trajnostnih praks pri ponudnikih,
- večja konkurenčnost in dodana vrednost turističnih storitev,
- bolj povezano lokalno gospodarstvo in več sodelovanja med ponudniki,
- uveljavitev Šaleške doline kot zgledne, verodostojne in partnersko vodene zelene destinacije.

13.1 Podpora lokalnemu podjetništvu, kratkim dobavnim verigam in lokalnim izdelkom

Podpora lokalnim ponudnikom je eden ključnih načinov, kako trajnostno upravljamo turizem. S tem zagotavljamo, da prihodki od turizma v čim večji meri ostajajo v lokalnem okolju, hkrati pa zmanjšujemo okoljski odtis (manj transporta) in krepimo odpornost lokalnega gospodarstva. Lokalni izdelki in doživetja so obenem ključni del identitete destinacije ter pomemben element krožnega in pravičnega turizma.

Geslo: »Lokalno najprej.«

Naša zaveza: Spodbujamo lokalno podjetništvo, kratke dobavne verige in razvoj lokalnih izdelkov, da turizem ustvarja dodano vrednost in koristi predvsem domačinom.

Kako to izvajamo:

- razvijamo projekte, ki povezujejo lokalne ponudnike in vključujejo podeželje v turistično ponudbo (npr. LAS projekti);
- izvajamo izobraževanja in podporne programe za ponudnike (trajnost, kulinarika, gostoljubje, vodenja);
- izvajamo razpise in povabila za ponudnike v objektih in prostorih ZTŠD (npr. Vila Bianca, Vista, Velenjska plaža) ter pri tem dajemo prednost lokalnim in trajnostnim praksam;
- lokalne gostince, ustvarjalce in društva vključujemo v večje dogodke in prireditve (npr. Promenada okusov, praznični programi);
- lokalne izdelke sistematično vključujemo v turistično ponudbo, prodajo in promocijo (TIC Velenje, dogodki, kampanje);
- razvijamo protokolarna in reprezentativna darila, ki temeljijo na lokalni dediščini, znanju in trajnostnih materialih;
- izvajamo kampanje za spodbujanje nakupa lokalnih izdelkov in storitev (npr. *Podari lokalno*) ter jih promoviramo skozi destinacijske zgodbe.

Učinki:

- več prihodkov in delovnih mest ostane v lokalnem okolju,
- večja prepoznavnost lokalnih izdelkov in višja dodana vrednost turizma,
- manj transporta in večja trajnost turistične verig,
- močnejša identiteta in avtentičnost destinacije.

Kazalniki:

- število lokalnih ponudnikov, vključenih v projekte, dogodke in dobavne verige,
- število lokalnih izdelkov/doživetij v ponudbi in promociji (TIC, kampanje),
- delež lokalnih dobaviteljev pri dogodkih in protokolu,
- število izvedenih razpisov/povabil in vključenih ponudnikov.

Z razvojem in promocijo lokalnih izdelkov Zavod za turizem Šaleške doline krepi prepoznavnost destinacije Šaleška, povečuje dodano vrednost turistične ponudbe ter spodbuja trajnostno in pravično lokalno gospodarstvo.

14. SPREMLJANJE IN IZBOLJŠEVANJE

Trajnostni razvoj zahteva redno spremljanje, učenje in prilagajanje. Zavod za turizem Šaleške doline sistematično spremlja izvajanje zelene politike, meri napredek ter na podlagi ugotovitev uvaja izboljšave v delovanju zavoda in destinacije.

Geslo: »Merimo, da napredujem.«

Naša zaveza: Redno spremljamo napredek, se učimo iz podatkov in povratnih informacij ter uvajamo izboljšave, da trajnostne zaveze postanejo vidne v praksi in prinašajo koristi prebivalcem, partnerjem in obiskovalcem.

Kako delamo interno:

- redno spremljamo kazalnike v okviru Strategije razvoja in trženja turizma v Velenju in Šoštanju 2022 – 2027 in Zelene sheme slovenskega turizma in drugih relevantnih standardov;
- izvajamo interno poročanje in letne evalvacije izvajanja zelene politike (kaj deluje, kaj ne, kaj izboljšamo);
- spremljamo ključne kazalnike iz strategije destinacije in skrbimo, da so aktivnosti zavoda z njimi usklajene;
- upoštevamo povratne informacije zaposlenih in jih vključujemo v izboljšave (predlogi, izkušnje s terena);
- na podlagi ugotovitev pripravljamo predloge izboljšav in jih vključujemo v razvojne projekte in letne programe.

Kako delamo navzven:

- upoštevamo povratne informacije partnerjev, prebivalcev in obiskovalcev (ankete, predlogi, dialog) ter jih vključujemo v razvoj ukrepov;
- rezultate in napredek transparentno komuniciramo javnosti (splet, družbena omrežja, poročila, dogodki) – jasno, dokazljivo in brez pretiravanja;
- delimo dobre prakse in spodbujamo partnerje k izboljšavam, zlasti v okviru trajnostnih standardov in skupnih projektov.

Učinki:

- preglednost in stalni napredek;
- zaupanje in kredibilnost;
- učinkovitejše odločanje;
- trajnostna odličnost destinacije.

15. DOSEŽKI

Dosežki Zavoda za turizem Šaleške doline in destinacije Velenje odražajo dolgoročno, sistematično in odgovorno izvajanje trajnostnih načel. Priznanja, rezultati in dobre prakse potrjujejo, da trajnostni pristop ni enkraten projekt, temveč stalni način upravljanja destinacije ter sodelovanja z lokalno skupnostjo in partnerji. Posebej izstopajo preobrazba nekdanjih degradiranih območij v kakovostne javne prostore, visoka stopnja varnosti, stalna vključenost skupnosti ter mednarodna prepoznavnost trajnostnih doživetij. V nadaljevanju so izpostavljeni ključni dosežki, ki najbolj jasno dokazujejo trajnostno odličnost destinacije in zavoda.

Ključni dosežki:

- **Slovenia Green Destination GOLD** (*nosilec: Mestna občina Velenje*),
- **Entente Florale Europe – zlata medalja 2024**,
- **The Golden City Gate 2025** – dve srebrni priznanji za promocijska videa (trajnostna destinacija in lokalna kulinarika),
- **Velenjska plaža – najboljše naravno kopališče v Sloveniji** (več let zapored),
- **Okoljski znak Green Key za Vilo Bianco** (pridobljen 2025),
- **Promenada okusov – prireditev na poti Zero Waste z dvema zvezdicama**,
- **Mednarodna prepoznavnost trajnostnih doživetij:** *Skrivnosti potopljenih vasi* uvrščeno med najboljše trajnostne zgodbe ter dosežek **2. mesta v ECTN Awards 2024**,
- **Finalisti in uvrstitve doživetij destinacije** v nacionalnih izborih (npr. *Slovenia's Hidden Gems*),
- **Moja dežela – znak gostoljubnosti 2025** – potrditev gostoljubnosti in kakovosti doživetja.

Dosežki potrjujejo, da Zavod za turizem Šaleške doline trajnosti ne razume kot projekt, temveč kot dolgoročen način upravljanja destinacije Velenje. Ob podpori Mestne občine Velenje ter v partnerstvu z lokalnimi ponudniki, institucijami, društvi in prebivalci dokazujemo, da se lahko destinacija z jasno vizijo, kakovostnim upravljanjem in sodelovanjem skupnosti razvija v smeri varnega, urejenega, gostoljubnega in mednarodno prepoznavnega trajnostnega turizma.

16. ZAKLJUČEK

Zelena politika Zavoda za turizem Šaleške doline predstavlja skupen okvir delovanja za zaposlene, partnerje, ponudnike in lokalno skupnost ter usmerja vsakodnevne odločitve, razvoj projektov in upravljanje destinacije. Zavod za turizem Šaleške doline s to Zeleno politiko **utrjuje zavezo, da bo vodil, povezoval in zgledno upravljal destinacijo po načelih trajnosti.**

Dokument je hkrati zaveza k stalnemu izboljševanju, odprtemu sodelovanju in odgovornemu odnosu do prostora, ljudi in prihodnjih generacij.

Zelena dejanja ustvarjajo zeleno prihodnost.

Turizem, ki pušča sledi v srcih – ne v naravi.

December 2025